

VLAAMSE OUDERENRAAD

Een leeftijdsonafhankelijk en efficiënt hulpmiddelenbeleid

Standpunt over de leeftijdsdiscriminerende effecten in de werking van het
Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

VLAAMSE OUDERENRAAD

Een leeftijdsonafhankelijk en efficiënt hulpmiddelenbeleid

Standpunt over de leeftijdsdiscriminerende effecten in de werking van het
Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Inhoud

1.	Het belang van hulpmiddelen voor alle personen met een handicap	3
2.	Tegemoetkomingen voor hulpmiddelen voor personen met een handicap	4
3.	Leeftijdsdiscriminerende effecten in de toekenning van hulpmiddelen	7
4.	Het hulpmiddelenbeleid in verandering	8
5.	Standpunt van de Vlaamse Ouderenraad	9
	5.1 Werking VAPH is leeftijdsdiscriminerend	9
	5.2 Leeftijdsonafhankelijk toekennen van hulpmiddelen	10
	5.3 Hulpmiddelen toekennen op basis van participatieproblemen	10
	5.4 Efficiënt hulpmiddelenbeleid	10
	5.5 Informatie en advisering voor alle personen met een handicap	11
	5.6 Gepaste budgetten vrijmaken	11
	5.7 Uitvoering van beleidsintenties inzake het hulpmiddelenbeleid	11
6.	Geraadpleegde bronnen	12

Luc is 64 jaar en heeft sinds twee jaar problemen ten gevolge van een beroerte (CVA). Hij heeft spraakproblemen en is eenzijdig verlamd. Dankzij de ondersteuning van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap heeft hij nu een traplift, een douchestoel, aangepast meubilair en verschillende handgrepen in zijn woning. Hierdoor kan hij in zijn eigen huis blijven wonen en is de verzorging voor de familie ook minder zwaar.

Maria is een tachtiger en werd vorig jaar getroffen door een beroerte. Hierdoor is zij gedeeltelijk blind en verlamd aan de rechterarm. Ze ondervindt problemen bij het wassen, aankleden en eten maar ook bij het lezen van haar post en het invullen van haar dagelijks kruiswoordraadsel. Een elektronische loep en een eetapparaat zouden haar goed helpen. Beide hulpmiddelen zijn echter te duur voor haar.

Guy is 65 jaar en lijdt aan diabetische retinopathie. Daardoor heeft hij nog slechts een beperkt restzicht. Hij heeft verschillende operaties achter de rug wegens loslating van het netvlies. Guy gaat echter zeer graag buiten en maakt gebruik van het openbaar vervoer. Tijdens zijn verplaatsingen gebruikt hij een witte stok en een elektronische loep. Het gebruik van een beeldschermloep helpt hem bij zijn administratie. Hij was nog net op tijd ingeschreven bij het VAPH en kan daarom op tussenkomsten voor deze hulpmiddelen rekenen.

Martha is een negentiger, die altijd zeer creatief is geweest. Vroeger schilderde ze, las ze boeken en schreef ze zelf ook verhalen. Ze werd getroffen door leeftijdsgebonden maculadegeneratie waardoor ze een heel beperkt restzicht heeft en niet meer kan lezen en schrijven. Een beeldschermloep zou haar kunnen helpen om haar hobby, het schilderen, opnieuw op te nemen. De loep biedt ook voordelen in het dagelijks leven. Zo zou Martha telefoonnummers kunnen lezen, kleine boodschappen kunnen noteren en de eigen administratie kunnen beheren. Een beeldschermloep is onbetaalbaar voor haar.

Zoals deze casussen duidelijk maken, hebben alleen personen met een handicap die op het moment van hun inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) jonger zijn dan 65 jaar recht op tegemoetkomingen voor hulpmiddelen vanwege het VAPH. Daarbij wordt handicap gedefinieerd als zijnde elk langdurig en belangrijk participatieprobleem van een persoon dat te wijten is aan het samenspel tussen functiestoornissen van mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke aard, beperkingen bij het uitvoeren van activiteiten en persoonlijke en externe factoren (VAPH, 2004: 1).

Voor de Vlaamse Ouderenraad heeft elke persoon met een handicap recht op hulpmiddelen die hem of haar helpen zelfstandig te leven en volwaardig te participeren aan de samenleving. De leeftijd waarop mensen een handicap verwerven, zou daarbij van geen belang mogen zijn in de toegang tot de juiste hulpmiddelen. Het gebruik van een leeftijdsgrens van 65 jaar als criterium voor het toekennen van hulpmiddelen aan personen met een handicap is voor de Vlaamse Ouderenraad niet wenselijk, niet redelijk en heeft discriminerende effecten. Specifiek in de dienstverlening van het VAPH worden ouderen¹ met een handicap uitgesloten. Bovendien moeten zowel de ouderensector als de

---

¹ Ouderen worden hier gezien als mensen vanaf 65 jaar en ouder. Zij die de leeftijdsgrens om een nieuwe ondersteuningsvraag te stellen bij het VAPH overschreden hebben en wettelijk dus geen recht hebben op tussenkomsten voor hulpmiddelen vanwege het VAPH.

gehandicaptensector verder kunnen groeien in functie van de actuele en toekomstige noden. De groei in de ene sector kan niet ten koste gaan van de andere sector.

1. Het belang van hulpmiddelen voor alle personen met een handicap

De juiste hulpmiddelen kunnen bijdragen tot de zelfstandigheid en de autonomie van mensen met een beperking en hen helpen de regie van het leven in eigen handen te nemen en te houden. Ze zijn vaak noodzakelijk voor een goede integratie in de samenleving en een goed leef- en wooncomfort, dit zowel thuis als in een residentiële voorziening. Hulpmiddelen kunnen ook minder mobiele of minder actieve personen de kans geven creatief en actief ouder te worden. Een vaststelling die volledig kadert in de veranderde maatschappelijke visie op ouder worden. Waar vroeger gesproken werd van berusting, hanteert men nu meer activerende benaderingen. Het paradigma van actief ouder worden, waarbij uitdrukkelijk gewerkt wordt met de competenties en capaciteiten van ouderen, wordt gedragen door de praktijk en de ontwikkelingen in Vlaanderen (Jacobs, Vanderleyden & Vanden Boer, 2004). Ook ouderen kunnen zich zeer goed in deze rol vinden. Dit thema staat bovendien centraal tijdens het Europees Jaar 2012 van actief ouder worden en solidariteit tussen de generaties.

Het gebruik van hulpmiddelen, het inschakelen van domotica en een aangepaste of aanpasbare woning maken het mensen mogelijk veilig en kwaliteitsvol te leven. Op deze manier kan bijgedragen worden aan de wens van zeer veel mensen om in de vertrouwde omgeving en eigen woning ouder te worden, indien mogelijk ook na het verwerven van een handicap. Hierbij wordt meteen duidelijk dat de hulpmiddelensector niet geïsoleerd is tot een gehandicaptenbeleid tot 65 jaar. Ook de link met het beleid en het aanbod inzake woningaanpassingen is snel gelegd.

Daarnaast is de verwevenheid van het hulpmiddelenbeleid met de zorgsector duidelijk aanwezig. Worden mensen geconfronteerd met zorgvragen of met een handicap dan wordt het idee van de vraaggestuurde ondersteuning, op maat van de persoon, bijgetreden. Ondersteuning dient gebaseerd te zijn op de zorgnood van de persoon in kwestie en niet aanbodgestuurd te zijn. Een individuele benadering met een behoeftengebaseerd recht op zorg en ondersteuning staat centraal. Leeftijd kan dan ondergeschikt gemaakt worden. Het beleid en de verschillende voorzieningen, waaronder het VAPH, zouden zich moeten kunnen aanpassen aan de vragen van alle cliënten.

2. Tegemoetkomingen voor hulpmiddelen voor personen met een handicap

Zoals net aangetoond, kan de inzet van de juiste hulpmiddelen de levenskwaliteit van personen met een handicap en hun directe omgeving verhogen. In wat volgt wordt een overzicht gegeven van de verschillende instanties waarop mensen met een beperking in Vlaanderen een beroep kunnen doen voor (tegemoetkomingen voor) dergelijke hulpmiddelen. We werken daarbij met het leeftijds onderscheid tussen personen met een handicap die jonger zijn dan 65 jaar en zij die ouder zijn. Het onderscheid dat ook in de praktijk gehanteerd wordt.

2.1 Tegemoetkomingen voor hulpmiddelen voor personen met een handicap jonger dan 65 jaar: Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)

Mensen met een beperking kunnen via enkele instanties een tussenkomst krijgen voor noodzakelijke hulpmiddelen. Het VAPH verleent financiële tegemoetkomingen voor hulpmiddelen, aanpassingen of bijstand aan personen met een handicap. Deze personen kunnen een tegemoetkoming voor hulpmiddelen bekomen (de meerkost ten aanzien van de kosten die een valide persoon in gelijkaardige omstandigheden heeft) wanneer ze ingeschreven zijn bij het VAPH. Men kan een ondersteuningsvraag stellen en een inschrijving en indicatiestelling bekomen indien men jonger is dan 65 jaar wanneer de ondersteuningsvraag ingediend wordt en men getroffen is door een ernstige en langdurige handicap. Voor 65-plussers is het echter omwille van hun leeftijd onmogelijk om een ondersteuningsvraag te stellen en een inschrijving, erkenning en tegemoetkoming te bekomen. Wanneer de inschrijving reeds voor de leeftijd van 65 jaar gebeurt kan men wel blijvend gebruik maken van het ondersteuningsaanbod voor deze handicap. Dit geldt niet voor een nieuw verworven, bijkomende handicap na 65 jaar.

De leeftijdsgrens van 65 jaar is ingeschreven in het VAPH-oprichtingsdecreet van 7 mei 2004 (art. 20). Juridisch gezien kunnen de middelen van het VAPH momenteel dus niet ingezet worden voor personen van 65 jaar of ouder, zelfs niet via een projectwerking. Deze leeftijdsgrens valt samen met de pensioengerechtigde leeftijd omwille van de historische achtergrond van het VAPH. De beperking gaat terug naar het Rijksfonds voor de Sociale Reclasseur van de Mindervaliden. Het Rijksfonds was voornamelijk gericht op de aspecten van de professionele integratie van personen met een handicap. De Vlaamse opvolgers, het Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap en later het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, hebben deze grens overgenomen. Echter het idee van de professionele participatie werd verruimd naar maatschappelijke integratie en de werking voor de integratie op de arbeidsmarkt werd overgenomen door de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB).

Een tweede verklaring voor de nog steeds geldende leeftijdsgrens vinden we in de bevoegdheid van het VAPH die residuair bepaald is, waardoor de zorgverlening zich beperkt tot wat nog niet door andere wetgevingen geregeld werd. Vermits de zorg vanaf 65 jaar reeds wettelijk geregeld was, verklaart dit waarom de taakstelling van het VAPH wettelijk gelimiteerd is tot de leeftijd van 65 jaar.

Toch wordt de leeftijdsgrens in het licht van de vergrijzing van de bevolking door het VAPH zelf in vraag gesteld. Zo lezen we in de meerjarenanalyse de bedenking dat wanneer vertrokken wordt van het objectief om zoveel mogelijk personen met een handicap zolang mogelijk ondersteuning te laten genieten via andere wegen dan de VAPH-specifieke bijstandsverlening², de leeftijdsgrens op termijn misschien herzien dient te worden (VAPH, 2009: 98). Ook het feit dat meer en meer personen zich trachten in te schrijven vlak voor de 65ste verjaardag is niet gunstig. Vaak gebeurt deze inschrijving dan te vroeg.

---

² Vnl. Persoonlijke-AssistentieBudget (PAB) en Individuele Materiële Bijstand (IMB).

Uit het onderzoek van Vandevyvere e.a (2010) blijkt bovendien dat de sector van de gehandicaptenzorg vragende partij is om in levenslange zorg te voorzien, ook voor ouderen met een handicap. Het gebruiken van een leeftijdsgrens wordt door de praktijk niet ondersteund en kent de laagste score voor wenselijkheid. Het werkveld is vragende partij voor een ander bepalend criterium voor de toekenning van middelen en ondersteuning, en verkiest de zorgzwaarte (Vandevyvere e.a, 2010: 102).

2.2 Tegemoetkomingen voor hulpmiddelen voor personen met een handicap vanaf 65 jaar

Ook mensen met een handicap die 65 jaar of ouder zijn, kunnen bij enkele instanties terecht voor tegemoetkomingen die rechtstreeks of onrechtstreeks ingezet kunnen worden voor het verwerven van hulpmiddelen. Onderstaand schema biedt hiervan een beknopt overzicht.

Tegemoetkoming	Omschrijving	Vaststelling
Vlaamse zorgverzekering	Dekt (gedeeltelijk) de niet-medische kosten van zwaar zorgbehoevenden die thuis verzorgd worden en bewoners van een woonzorgcentrum. De tegemoetkomingen mogen vrij besteed worden aan thuiszorgdiensten, mantelzorg, de vergoeding van personen die regelmatig bijstand verlenen en hulpmiddelen die de zorgbehoevende nodig heeft.	Niet afdoende voor de kosten specifiek voor hulpmiddelen. Ter beschikking van alle leeftijdsgroepen.
Rijksdienst voor Ziekten en Invaliditeitsverzekering (RIZIV)	Terugbetaling van geneeskundige verstrekkingen en mobiliteitshulpmiddelen zoals manuele rolstoelen, elektronische rolstoelen, scooters, driewiel-fietsen en loophulpmiddelen.	Alleen voor mobiliteitshulpmiddelen. Ter beschikking van alle leeftijdsgroepen.
Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB)	Financiële tegemoetkoming voor personen van 65 jaar of ouder die bijkomende kosten hebben als gevolg van een vermindering of een gebrek aan zelfredzaamheid.	Sterk inkomensgebonden. Niet specifiek bedoeld voor het verwerven van hulpmiddelen.
Palliatief zorgforfait	Extra tegemoetkoming voor palliatieve patiënten bij specifieke kosten voor geneesmiddelen, verzorgingsmiddelen en hulpmiddelen die door de ziekteverzekering slechts gedeeltelijk of niet terugbetaald worden.	Alleen voor palliatieve patiënten. Ter beschikking van alle leeftijdsgroepen.
Uitleendiensten voor hulpmiddelen	Hulpmiddelen kunnen gehuurd worden via de uitleendienst van het ziekenfonds, lokale	Aanbod soms niet geïndividualiseerd. Expertise aanwezig maar niet overal in

	afdelingen van het Rode Kruis en het Vlaamse Kruis, apothekers, sommige thuiszorgdiensten, sommige (grote) ziekenhuizen en bepaalde zelfstandigen zoals bandagisten of orthopedisten.	gelijke mate. Ter beschikking van alle leeftijdsgroepen.
Premies voor woning-aanpassingen toegekend door het Vlaams Gewest, de provincies, de federale overheid (belastingvermindering), de netbeheerder en sommige gemeenten	Onder bepaalde voorwaarden worden premies voor woning-aanpassingen toegekend. Specifiek voor werkzaamheden om de woning toegankelijk te maken voor ouderen bestaat de Vlaamse aanpassingspremie.	Niet bedoeld voor het verwerven van allerlei hulpmiddelen.

Bron: Vlaamse overheid (2011), *60-plusgids. Gids voor wie het pensioen nadert of bereikt heeft*, Brussel.

Op basis van voorgaand schema besluit de Vlaamse Ouderenraad dat de behoeften van 65-plussers met een handicap niet volledig ingevuld worden via de bestaande instanties. Vandaag de dag volstaat het aanbod aan tegemoetkomingen, voorzieningen en diensten niet om mensen die pas na hun 65ste verjaardag een (bijkomende) handicap verwerven volwaardig aan de samenleving te laten participeren.

3. Leeftijdscriminerende effecten in de toekenning van hulpmiddelen

In voorgaande tekstdelen werd duidelijk gemaakt dat het VAPH nog steeds een leeftijdsonderscheid hanteert. Aangezien deze leeftijdsgrens ingeschreven staat in het oprichtingsdecreet van dit agentschap, is echter geen sprake van onwettelijke leeftijdsdiscriminatie. Een leeftijdsonderscheid dat wordt opgelegd door of krachtens een wet kan immers niet aangevochten worden op basis van de antidiscriminatiewetgeving in België. Wel is duidelijk dat ouderen met een handicap uitgesloten worden van de dienstverlening en van het hulpmiddelenaanbod van het VAPH en dat dit niet redelijk en niet wenselijk is. Er is sprake van discriminerende effecten in het hulpmiddelenbeleid en meer bepaald in de huidige werking van het VAPH.

De Belgische wetgeving dient echter in overeenstemming te zijn met hogere rechtsnormen, zoals de Belgische Grondwet en het recht van de Europese Unie. In dat kader dient gewezen te worden op het *Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap*. Het Verdrag opent geen nieuwe rechten maar herinnert eraan dat personen met een handicap alle burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten moeten kunnen genieten. Het houdt ook rekening met de specifieke behoeften van personen met een handicap en wat voorzien moet worden om ervoor te zorgen dat ze op voet van gelijkheid staan met andere personen (onder andere op het vlak van onderwijs, gezondheid, aanpassingen,...). Het Verdrag werd door België geratificeerd en trad in werking op 1 augustus 2009. Bijgevolg zijn alle regio's en overheden in ons land verplicht om alles in het werk te stellen om personen met een handicap te integreren in alle domeinen van het sociale leven. België verbindt zich ten opzichte van personen met een handicap om:

- hun rechten te verzekeren
- rekening met hen te houden in het beleid en in programma's
- elke vorm van discriminatie uit te schakelen.

4. Het hulpmiddelenbeleid in verandering

Gezien het Belgische institutionele kader is samenwerking tussen de gehandicaptenzorg en de ouderenzorg niet vanzelfsprekend. De ouderenzorg situeert zich gedeeltelijk op federaal niveau terwijl de gehandicaptenzorg reeds langer een gemeenschapsbevoegdheid is. Toch zijn beide sectoren, net zoals de hulpmiddelensector en de zorgsector, met elkaar verweven. De tijd is dan ook aangebroken om te werken aan een vernieuwd hulpmiddelenbeleid en te zoeken naar sectoroverschrijdende oplossingen. Onder meer de recente *zesde staatshervorming* zou een kader kunnen scheppen om het ouderenbeleid en het beleid voor personen met een handicap beter op elkaar te laten aansluiten. Ouderenzorg is in het akkoord over de staatshervorming opgenomen bij de thema's die in de toekomst overgedragen zullen worden aan de deelstaten.

Ook minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeurzen, heeft in zijn *Perspectiefnota 2020* aangegeven dat er nood is aan een nieuw coherent ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap en dit vanuit een intersectorale invalshoek. In de *Perspectiefnota* wordt gepleit voor een duidelijke visie, die rekening houdt met de internationaal vastgestelde tendensen maar ook met de realiteit van de bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende overheden en de huidige sociaal-economische realiteit (Vandeurzen, 2010b: 20). De Vlaamse Ouderenraad beklemtoont daarbij graag de huidige sociaaldemografische realiteit van de vergrijzing. Het aantal ouderen, en oudste ouderen, neemt sterk toe. En hoewel de veroudering niet gelijk staat aan hulpbehoefte of ziekte, zijn mensen op hogere leeftijd meer kwetsbaar. Zowel in de thuissituatie als in een residentiële setting is daarbij het belang van ondersteunende hulpmiddelen zeer groot.

In het *Vlaams ouderenbeleidsplan* wordt minder erkenning gegeven aan de inzet van hulpmiddelen die ouderen toelaten veilig thuis of in een woonzorgcentrum te wonen en volwaardig te kunnen participeren. Wel wordt verwezen naar de inzet van ICT-gestuurde instrumenten als telemonitoring, multisensoring van patiëntenparameters of geavanceerde domotica. Inzetten op zorgtechnologie voor ouderen moet volgens de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeurzen, leiden tot het versterken van de autonomie, het verhogen van het comfortgevoel en het waarborgen van een betere maatschappelijke inclusie (Vandeurzen, 2010a: 61). De Vlaamse Ouderenraad kan zich hierin gedeeltelijk vinden maar vraagt om prioritair beleidsdoelstellingen en acties uit te werken met betrekking tot de toegang tot hulpmiddelen voor ouderen die een (bijkomende) handicap verwerven na hun 65ste verjaardag (zie ook advies 2010/1 van de Vlaamse Ouderenraad). De minister verwijst hier trouwens ook zelf naar in het *Vlaams ouderenbeleidsplan* (Vandeurzen, 2010a: 32). Daar vraagt hij onderzoeksrapporten die inzicht geven in de materiële en financiële achterstelling van personen die na hun 65ste een handicap verwerven. Ook de budgettaire gevolgen voor de overheid moeten in kaart gebracht worden. Deze onderzoeken kunnen volgens minister Vandeurzen leiden tot beleidsvoorstellen in zoverre deze passen in de budgettaire mogelijkheden. Hoewel de Vlaamse Ouderenraad zich bewust is van de mogelijke financiële

gevolgen van een leeftijdsonafhankelijk en efficiënt hulpmiddelenbeleid is het belang van zulk een beleid voor ouderen zeer groot en kan het op andere terreinen tevens kostenbesparend zijn.

Minister Vandeurzen gaat op dit elan verder door in zijn *beleidsbrief 2011-2012* expliciet naar het ontschotten van het hulpmiddelenbeleid te verwijzen. Dwarsverbindingen tussen de gehandicapten- en de ouderenzorg worden nagestreefd en het hulpmiddelenaanbod moet worden ontsloten voor zowel personen met een handicap als voor ouderen (Vandeurzen, 2011: 5 en 52). In dat verband wordt aangekondigd dat werk gemaakt zal worden van een Vlaams centrum voor hulpmiddelen en assistieve technologie, dat de bestaande expertise bundelt en uitdraagt (Vandeurzen, 2011: 52).

Voorts wijst de Vlaamse Ouderenraad minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeurzen, en alle betrokken beleidsmakers op hun steeds weerkerende keuze voor een inclusief beleid. Dit betekent dat elke minister zijn verantwoordelijkheid moet opnemen. Dit houdt ook in dat alle mogelijke voorzieningen en diensten zich openstellen en samenwerken zodat zoveel mogelijk mensen hun zelfgekozen levenstraject kunnen realiseren. De keuzevrijheid van personen met een handicap dient, mits het respecteren van bepaalde objectieve criteria, gewaarborgd te worden. Zodoende kunnen ook oudere personen met een handicap gebruikmaken van de ondersteuningsmodaliteiten voor jongere mensen met een handicap. We spreken daarbij van leeftijdsinclusie (Van Puyenbroeck & Smits, 2008: 53-54).

De hier geschetste beleidsontwikkelingen maken voor de Vlaamse Ouderenraad duidelijk dat de eerste stappen gezet worden naar het uittekenen van de contouren van een nieuw hulpmiddelenbeleid. De Vlaamse Ouderenraad steunt deze evolutie en wenst een debat over de toekomst van het hulpmiddelenbeleid met alle relevante actoren te stimuleren. Dergelijk debat kan bovendien gedeeltelijk geïnspireerd worden vanuit de organisatie van het hulpmiddelenbeleid in andere Europese landen (bv. Nederland en de Scandinavische landen).

5. Standpunt van de Vlaamse Ouderenraad

In onze samenleving is er heel wat aandacht voor de vergrijzing van de bevolking en de grote uitdagingen voor het beleid die hiermee gepaard gaan. Minder aandacht is er voor de specifieke behoeften en wensen van bepaalde doelgroepen. We denken in het bijzonder aan personen die pas op oudere leeftijd met een bijkomende handicap geconfronteerd worden. Een handicap die een toegevoegd risico is voor de kwaliteit van leven op oudere leeftijd (Van Puyenbroeck & Smits, 2008: 51). Ouderen die pas na hun 65e verjaardag met dergelijke handicap geconfronteerd worden, hebben echter geen recht op tegemoetkomingen voor hulpmiddelen vanwege het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). De Vlaamse Ouderenraad neemt in deze materie volgende standpunten in:

5.1 Werking VAPH is leeftijdsdiscriminerend

Specifiek in de dienstverlening van het VAPH worden ouderen gediscrimineerd doordat het hulpmiddelenbeleid van het Agentschap juridisch slechts geldt voor personen die bij het VAPH ingeschreven zijn wanneer ze een ernstige en langdurige handicap hebben en ze jonger zijn dan 65 jaar. Hoewel dit geen onwettelijke leeftijdsdiscriminatie is in de zin van de

antidiscriminatiewetgeving, is duidelijk dat dergelijke werking discriminerende effecten heeft ten aanzien van ouderen met een handicap. Het is bovendien moeilijk te rijmen met het door België geratificeerde Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap.

5.2 Leeftijdsonafhankelijk toekennen van hulpmiddelen

De historisch gegroeide leeftijdsgrens van 65 jaar die door het VAPH nog steeds gehanteerd wordt, is voor de Vlaamse Ouderenraad in realiteit achterhaald. Aangezien we allen een stijgende levensverwachting kennen en ook na de pensioenleeftijd vaak nog zeer actief blijven (denken we maar aan het vrijwilligerswerk dat veel ouderen opnemen), besluiten we dat de integratie van personen met een handicap ook na de pensioenleeftijd wenselijk is en niet alleen werkgerelateerd mag zijn. De leeftijd waarop een handicap verworven is, mag van geen belang zijn bij het toekennen van hulpmiddelen. Ook de oorzaak van een handicap is niet belangrijk in de beoordeling, maar enkel de graad van de handicap.

5.3 Hulpmiddelen toekennen op basis van participatieproblemen

De levenskwaliteit van mensen met een handicap wordt sterk bepaald door de mate van participatie aan het maatschappelijk leven (VAPH, 2010). Bijgevolg steunt de Vlaamse Ouderenraad het VAPH wanneer zij handicap definieert als zijnde een langdurig en belangrijk participatieprobleem. Het is dit participatieprobleem dat het enige aanvaardbare criterium kan zijn voor het toekennen van hulpmiddelen aan jonge en oudere personen met een handicap.

Er moet gezocht worden naar een correcte operationalisering van deze participatieproblemen zodat ook 65-plussers met een handicap in aanmerking komen voor hulpmiddelen toegekend op basis van zulke participatiemoeilijkheden. Aan het debat omtrent deze operationalisering wil de Vlaamse Ouderenraad zeker deelnemen. Daarbij wordt nu reeds benadrukt dat om een situatie van handicap in te schatten en hulpmiddelen toe te kennen, het participatieprobleem breed ingeschat dient te worden en dat autonomie daarbij belangrijk is. De oudere met een handicap moet recht hebben op (tegemoetkomingen voor) hulpmiddelen indien dit zijn of haar participatie aan het dagelijks leven alsook zijn of haar autonomie verhoogt. Uiteindelijk dient sociale integratie nagestreefd te worden, op alle vlakken en voor alle leeftijden. Een rechtvaardige en leeftijdsonafhankelijke toekenning van hulpmiddelen zal hiertoe bijdragen.

5.4 Efficiënt hulpmiddelenbeleid

Men moet blijven streven naar verbeteringen en vereenvoudigingen die een efficiënte hulpmiddelenverstrekking in de hand werken. Het juiste hulpmiddel, voor de juiste persoon en op het juiste moment dient het streefdoel te zijn.

In dit kader moet ook de discussie omtrent het hergebruiken van hulpmiddelen gevoerd worden. Hulpmiddelen worden daarbij gehuurd of geleend en het gebruiksrecht wordt belangrijker dan het eigendomsrecht.

5.5 Informatie en advisering voor alle personen met een handicap

Ook de expertise inzake de inzet van hulpmiddelen dient leeftijdsonafhankelijk aangeboden te worden en dus eveneens ter beschikking te zijn van ouderen met een handicap. Het VAPH heeft zeer veel ervaring en kennis ter zake die ook personen met een handicap van 65 jaar of ouder ten goede zouden komen. Alle personen die in aanmerking komen moeten correct geïnformeerd en objectief geadviseerd worden over de mogelijkheden die hun maatschappelijke participatie en zelfstandigheid bevorderen.

5.6 Gepaste budgetten vrijmaken

De Vlaamse Ouderenraad is er zich ten volle van bewust dat indien men de tegemoetkomingen opentrekt naar 65-plussers, het aantal personen dat recht heeft op een tegemoetkoming zal vergroten. Deze uitbreiding van de doelgroep vraagt in eerste instantie om een efficiënt hulpmiddelenbeleid met een objectieve advisering. Daarnaast zijn passende budgetten absoluut noodzakelijk. Het is de taak van de Vlaamse overheid om de financiële implicaties van het verwijderen van de leeftijdsvoorwaarde te berekenen en bekend te maken.

De Vlaamse Ouderenraad acht het niet mogelijk dat het VAPH dezelfde middelen over meer mensen dient te verdelen. Er wordt niet gepleit voor het leeftijdsneutraal verdelen van de bestaande middelen maar wel voor het verhogen van de budgetten waardoor ook personen met een handicap die 65 jaar of ouder zijn gebruik kunnen maken van het ondersteuningsaanbod van het VAPH. Hierbij wordt ook gesuggereerd dat in het Woonzorgdecreet hulpmiddelen ingeschreven kunnen worden als nieuwe voorziening, waarbij de uitvoering van dit beleid zal gebeuren door het VAHP. Dit maakt een integratie van het hulpmiddelenbeleid op lange termijn mogelijk.

5.7 Uitvoering van beleidsintenties inzake het hulpmiddelenbeleid

De Vlaamse Ouderenraad verwijst naar de verwezenlijking van de beleidsbrief 2011-2012 van minister Vandeurzen waarin een ontschotting van het hulpmiddelenbeleid aangekondigd wordt. Ook het oprichten van een Vlaams expertisecentrum voor hulpmiddelen en assistieve technologie wordt daarin gemeld.

Daarnaast blijft de Vlaamse Ouderenraad het Vlaams ouderenbeleidsplan opvolgen, waar de minister onderzoeksrapporten vraagt die inzicht geven in de materiële en financiële achterstelling van personen die na hun 65ste een handicap verwerven. De Vlaamse Ouderenraad volgt dergelijke beleidsbeslissingen met interesse en verwacht een daadwerkelijke uitvoering van de beleidsplannen.

Goedgekeurd door de algemene vergadering op 28 maart 2012.

Jul Geeroms
Voorzitter

Mie Moerenhout
Directeur

6. Geraadpleegde bronnen

- Jacobs, T., Vanderleyden, L. & Vanden Boer L. (Red.) (2004). *Op latere leeftijd. De leefsituatie van 55-plussers in Vlaanderen*, Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Vandeurzen, J. (2010a). *Ontwerp Vlaams ouderenbeleidsplan 2010-2014*, Brussel.
- Vandeurzen, J. (2010b). *Perspectief 2020 Nieuw ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap*, Brussel.
- Vandeurzen, J. (2011). *Beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2011-2012*, Brussel.
- Vandevyvere, I. e.a. (2010), *Zorgen voor de levenskwaliteit van ouder wordende personen met een handicap*, Onderzoek in opdracht van het Vlaams Ministerie voor Welzijn, Volksgezondheid en gezin.
- Van Puyenbroeck, J., & Smits, D. (2008). Inclusieve ondersteuning voor ouderen met een handicap. *Alert*, 34 (5), 51-61.
- Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (2004). *Decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap*, Brussel. Geraadpleegd via <http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/21074-Wetgeving.html>.
- Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (2009). *Meerjarenplan: een achteruit- en vooruitblik op de zorgbehoeften van personen met een handicap*, Brussel. Geraadpleegd via www.vaph.be/vlafo/download/nl/4124459/bestand
- Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (2010), *Handinfo. Handige informatie voor personen met een handicap*, Brussel.
- Vlaamse overheid, (2011). *60-plusgids. Gids voor wie het pensioen nadert of bereikt heeft*, Brussel.